

บทความพิเศษของ อ.เชียวชาญ รัตนมัทธนะ

ผู้ก่อตั้งและนายกสมาคมคนแรก (พ.ศ.2531-2550) ของสมาคมบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชนแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ 108

พฤศจิกายน-ธันวาคม 2568

สอบถามปรึกษาหาซื้อได้ที่

☎ 08 1628 7855

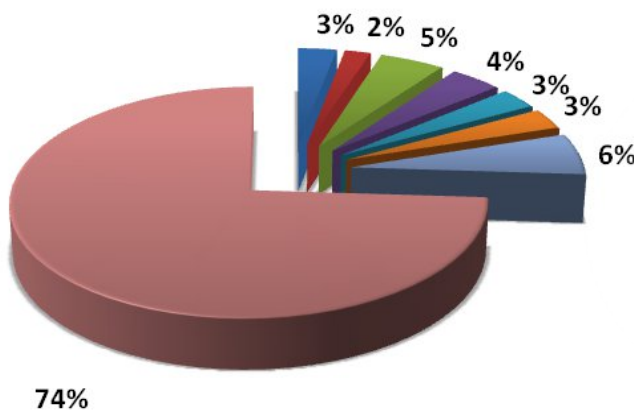
✉ cheocharn@hotmail.com

LINE cheocharn

f cheocharn

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการลดต้นทุนอย่างยั่งยืน Spend Analysis – Key to Sustainable Cost Savings

ในโลกของการจัดซื้อยุคใหม่ที่ทุกบาททุกสตางค์มีความหมาย การเข้าใจว่าเงินขององค์กรถูกใช้ไปกับอะไรบ้างจึงเป็นสิ่งจำเป็น **"Spend Analysis"** หรือ **"การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย"** คือเครื่องมือที่ช่วยให้ทีมจัดซื้อเห็นภาพรวมของค่าใช้จ่ายทั้งหมด แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาหาโอกาสในการลดต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เป็นพื้นฐานสำคัญของการทำ **"Cost Savings"** ที่ไม่ใช่แค่การลดราคาชั่วคราว แต่คือการวางระบบการใช้จ่ายที่ยั่งยืน

Spend Analysis คืออะไร

Spend Analysis คือกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลค่าใช้จ่ายขององค์กรในมิติต่าง ๆ เช่น ประเภทของสินค้าและบริการ ซัพพลายเออร์ หน่วยงานที่สั่งซื้อ และช่วงเวลา เพื่อทำความเข้าใจว่ามีการใช้เงินที่คุ้มค่าที่สุดที่สุด และตรงไหนควรถูกปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ง่าย ๆ ว่า Spend Analysis ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อรายงานตัวเลขการใช้จ่ายเท่านั้น แต่มีเป้าหมายเพื่อให้ "ข้อมูลกลายเป็นโอกาสในการลดต้นทุน"

ทำไม Spend Analysis จึงสำคัญต่อ Cost Savings เพราะมันช่วยให้เราเห็นภาพรวมของค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจน นักจัดซื้อสามารถมองเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ตกอยู่ที่หมวดใด ช่วยให้การตัดสินใจพุ่งเป้าเจาะจงลงไปตรงจุดที่มีผลกระทบสูง เช่น พัสตหลักในสายการผลิต หรือสินค้าที่มีการซื้อซ้ำบ่อย

นอกจากนั้นยังช่วยเราค้นหาโอกาสในการต่อรองกับซัพพลายเออร์ เมื่อรู้ว่าซัพพลายเออร์รายใดได้รับสัดส่วนการซื้อสูงที่สุด บริษัทสามารถใช้ข้อมูลนี้ในการเจรจาขอราคาที่ดีกว่าหรือสร้างสัญญาระยะยาวที่มีเงื่อนไขที่คุ้มค่ามากขึ้น

การทำ Spend Analysis จะช่วยป้องกันการใช้จ่ายซ้ำซ้อน หลายองค์กรมีการสั่งซื้อสินค้าประเภทเดียวกันจากหลายซัพพลายเออร์แทนที่จะซื้อจากที่เดียว ซึ่งทำให้เสียอำนาจต่อรอง ราคาสูงเกินจริง Spend Analysis จะช่วยระบุจุดเหล่านี้เพื่อรวบรวมปริมาณซื้อไว้ที่เดียวกัน (Consolidation) ส่งผลให้เกิดการประหยัดจากขนาด (Economy of scale)

เมื่อได้ทำ Spend Analysis แล้ว จะสนับสนุนการวางแผนประหยัดต้นทุนในระยะยาว (Cost Savings) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจากการวิเคราะห์จะช่วยให้ออกแบบโครงการลดต้นทุนที่ยั่งยืน เช่น เปลี่ยนวัตถุดิบไปใช้อีกชนิดหนึ่งที่คุ้มค่ากว่า หรือปรับนโยบายจัดซื้อให้เหมาะสมกับสถานะตลาด

ลองดูตัวอย่างการใช้ Spend Analysis ต่อไปนี้ในองค์กรต่าง ๆ

สมมติว่า โรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสั่งซื้อทั้งหมดในรอบปี พบว่ามีการสั่งซื้อกระดาษทรายจากซัพพลายเออร์ถึง 8 รายทั้ง ๆ ที่สินค้านี้ก็มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน เขาจึงลดให้เหลือซัพพลายเออร์หลักเพียง 2 รายแทนที่จะกระจายออกไปทั้ง 8 รายแบบที่ทำอยู่เดิม ผลที่ได้ก็คือราคาต่อหน่วยลดลงกว่า 15% และยังลดขั้นตอนงานเอกสารได้เกือบครึ่งหนึ่ง

อีกกรณีหนึ่ง บริษัทขนาดกลางในภาคอุตสาหกรรมอาหาร ใช้ Microsoft Excel วิเคราะห์กลุ่มสินค้า พบว่าต้นทุนบรรจุภัณฑ์คิดเป็น 30% ของงบจัดซื้อทั้งหมด เมื่อรู้เช่นนี้ ทีมจัดซื้อจึงจัดทำโครงการลดต้นทุนโดยเพิ่มปริมาณซื้อรวมจากทุกแผนก และปรับรูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้ประหยัดขึ้น ผลลัพธ์คือสามารถลดค่าใช้จ่ายได้กว่า 1.2 ล้านบาทต่อปี

Spend Analysis มีขั้นตอนการทำอย่างไรบ้าง

เราสามารถทำ Spend Analysis โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ๆ ที่สามารถทำได้ด้วยเครื่องมือพื้นฐานอย่าง Microsoft Excel โดยไม่ต้องใช้ซอฟต์แวร์พิเศษราคาแพงแต่อย่างใดเลย

1. Data Collection – รวบรวมข้อมูลการใช้จ่ายจากทุกแหล่ง หมายความว่าเก็บจากทุกแผนก ทุกโรงงาน ทุกสาขา อาจจะได้จากใบสั่งซื้อ ใบขอให้ซื้อ หรือฐานข้อมูลบัญชี หรือจากระบบ IT

2. Data Cleansing – ทำความสะอาดข้อมูล แก้ไขข้อผิดพลาดของข้อมูล สะกดการันต์ให้ถูกต้อง หรือจัดหมวดสินค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำยอดเงินให้เป็นสกุลเดียวกัน

3. Data Categorization – แยกประเภทค่าใช้จ่ายตามหมวดหมู่ เช่น วัตถุดิบหลัก, อุปกรณ์สำนักงาน, บริการด้านโลจิสติกส์, ค่าเดินทาง เป็นต้น

4. Data Analysis – ใช้เทคนิคอย่าง Pareto Analysis เพื่อจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายว่าหมวดใดมีผลกระทบต่องบประมาณสูงสุด ช่วยให้เห็นแนวโน้มค่าใช้จ่ายได้ชัดเจนมากขึ้น

เคล็ดลับสำคัญบางอย่างสำหรับนักจัดซื้อคือ

ต้องเริ่มจากหมวดสินค้าที่มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดก่อน อย่าทำงานสะเปะสะปะ เดี่ยวจะกลายเป็นชี้ข้างจับตักกะแต่น และควรร่วมมือกับฝ่ายบัญชีและฝ่ายผู้ใช้งาน เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและถูกต้อง นักจัดซื้อควรวิเคราะห์จาก “Total Cost of Ownership (TCO)” มากกว่าราคาเฉพาะหน้า และควรใช้ข้อมูลจาก Spend Analysis เพื่อสร้างกลยุทธ์จัดซื้อระยะยาว ไม่ใช่แค่ตัดราคาเฉพาะหน้าเป็นครั้งคราว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า Spend Analysis คือพื้นฐานของการทำงานจัดซื้อจัดหาอย่างมืออาชีพ Spend Analysis ไม่ใช่เพียงรายงานตัวเลข แต่คือ “แผนที่ทางการเงิน” ที่ชี้ให้เห็นว่าบริษัทควรใช้เงินอย่างไรให้คุ้มค่าที่สุด นักจัดซื้อที่เข้าใจและใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างถูกต้องจะสามารถสร้างผลลัพธ์เชิงธุรกิจที่ชัดเจน เช่น ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับซัพพลายเออร์

นักจัดซื้อจัดหาที่เข้าใจ Spend Analysis

ย่อมทำ Cost Savings

ได้ดีกว่าใครทั้งหมด